

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дырэктар Інстытута журналістыкі

_____ С. В. Дубовік
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

_____ (дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД- _____/р.

МЕДЫЯРЫТОРЫКА

Вучэбная праграма для спецыяльнасцей:

1-23 01 08-01

“Журналістыка (друкаваныя СМІ)”

1-23 01 08-02

“Журналістыка (аўдыявізуальная)”

Факультэт журналістыкі
(назва факультэта)

Кафедра стылістыкі і літаратурнага рэдагавання
(назва кафедры)

Курс (курсы) __ V __

Экзамен _____

(семестр)

Семестр (семестры) _ IX _

Залік _____ IX _____

(семестр)

Лекцыі __ 6 __
(колькасць гадзін)

Курсавы праект (праца) _____
(семестр)

Практычныя (семінарскія)
заняткі _____
(колькасць гадзін)

Лабараторныя
заняткі _____
(колькасць гадзін)

КСР _____
(колькасць гадзін)

Усяго аўдыторных гадзін па дысцыпліне
__ 6 __
(колькасць гадзін)

Усяго гадзін
па дысцыпліне __ 6 __
(колькасць гадзін)

Форма атрымання вышэйшай
адукацыі _____ завочная _____

Склаў(ла) В. І. Іўчанкаў, доктар філалагічных навук, прафесар
(І. ІпБ. Прозвішча, ступень, званне)

2011 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе базавай праграмы “Лінгвістыка публіцыстычнага тэксту”, зацверджанай 28 жніўня 2006 г., пратакол № 1-06-07

Разгледжана і рэкамендавана да зацвярджэння на пасяджэнні кафедры
стылістыкі і літаратурнага рэдагавання
(назва кафедры)

_____ (дата, нумар пратакола)

Загадчык кафедры

_____ В. І. Іўчанкаў
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

Адобрана і рэкамендавана да зацвярджэння вучэбна-метадычнай (метадычнай) камісіяй факультэта
журналістыкі

_____ (дата, нумар пратакола)

Старшыня

_____ В. М. Самусевіч
(подпіс) (І.ІпБ.Прозвішча)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вывучэнне лінгвістыкі публіцыстычнага тэксту ўяўляе сабой надзённую практычную праблему, крыніца якой вынікае з патрэб сучаснага жыцця. Асабліва гэта актуальна ва ўмовах станаўлення нацыянальнага друку, радыё, тэлебачання, кіно, калі ўсё большае значэнне набывае ўменне выбіраць, аналізаваць і абагульняць інфармацыю, калі журналіст павінен дапамагчы аўдыторыі вызначыць з вялікай, а падчас супярэчлівай, сукупнасці эмпірычнага матэрыялу пэўныя тэндэнцыі, заканамернасці, прынцыпы, зрабіць гэта так, каб не быць галаслоўным, пераканаўчым, схаластам. Адсюль і вынікае важкасць навыку валодання словам – дакладным, уплывовым і красамоўным.

Лінгвістыка публіцыстычнага тэксту як вучэбная дысцыпліна павінна вырашыць шэраг агульных і прыватных пытанняў, арыентаваных на сістэмнае выкладанне мовазнаўчых дысцыплін, а менавіта:

- фарміраванне ўменняў і навыкаў арганізацыі публіцыстычнага тэксту;
- вывучэнне моўных асаблівасцей структуры, кампазіцыі і зместу тэксту;
- сінтэзаванне гістарычных ведаў у праламленні сучасных тэорый лінгвістыкі;
- авалоданне спосабамі і метадамі падачы мэтанакіраванага матэрыялу;
- абагульненне сучасных публіцыстычных матэрыялаў.

Дысцыпліна “Лінгвістыка публіцыстычнага тэксту” выкладаецца на працягу 8-га навучальнага семестра з формай кантролю ведаў – залікам. У адпаведнасці з тыповым вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны адводзіцца 110 гадзін, з якіх 68 гадзін – аўдыторных (44 гадзіны – лекцыі, 16 гадзін – практычныя заняткі, 8 гадзін – КСР).

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

№ п/п	Найменне раздзелаў, тэм	Колькасць гадзін				
		Аўдыторныя				Самаст. праца
		Лекцыі	Практыч., семінары.	Лаб. занят.	КСР	
1	Уводзіны	2				
2	Першаасновы арганізацыі тэксту	2	2			
3	Лінгвістычнае вытлумачэнне тэксту	2	2			
4	Асаблівасці лінгвістычнага аналізу публіцыстычных і літаратурна-крытычных твораў	2	4		2	
5	Сістэмна-функцыянальнае вывучэнне арганізацыі тэксту на моўных узроўнях	8	4		2	
6	Кампазіцыйна-сінтаксічная будова тэксту і лінгвістычнае афармленне	2	4			
7.	Стыль і стылізацыя	2	2			
	<i>Усяго:</i>	20	18		4	60

Вучэбна-метадычная карта

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы, заняткаў; пералік пытанняў, якія вивучаюцца	Колькасць аўдыторных гадзін				Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі (і інш.))	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) аняткі	Лабараторныя заняткі	Кантралюемая самастойная работа студэнта			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Уводзіны. Лінгвістыка тэкстаў СМІ як істотны кампанент моўна-стылістычнай падрыхтоўкі студэнтаў-журналістаў. Прадмет і задачы лінгвістычнага аналізу тэксту. Сувязь лінгвістыкі тэксту з прагматыкай, псіхалінгвістыкай, рыторыкай, стылістыкай і герменеўтыкай. Тэкст публіцыстычнага твора – лінгвістычна-матэрыяльная першакрыніца і аб'ект лінгвістыкі тэксту. Лінгвістыка тэксту і рыторыка. Класічныя і сучасныя тэорыі лінгвістыкі тэксту, іх практычнае значэнне. З гісторыі развіцця лінгвістыкі тэксту як самастойнай дысцыпліны. Працы А. Пяшкоўскага, Л. Шчэрбы, В. Вінаградава, А. Вейля, В. Матэзіуса, Ш. Балі, З. Харыса і значэнне іх для станаўлення лінгвістыкі тэксту як самастойнай дысцыпліны.	2					А 2, 4, Д. 1	

2.	Першаасновы арганізацыі тэксту. Пытанні даследавання мовы тэксту ў працах Я. Коласа, К. Чорнага, К. Крапівы, П. Глебкі, М. Лобана, У. Караткевіча, Я. Брыля. Матывіроўка ўвязнення ў тэкст індыўдуальна-аўтарскіх моўных канструкцый, іх функцыянальнай прызначанасці. Гістарызмы і архаізмы ў творах У. Караткевіча. Парцэляцыя – выразная адметнасць ідыёстылю У. Караткевіча (тэксты мастацкай літаратуры і публіцыстыка). Лагічнасць тэксту. Выніковасць кампазіцыйная. Асноўныя лінгвістычныя атрыбуты складання тэксту (правільнасць, дакладнасць, дарэчнасць, выразнасць), адпаведнасць іх з прагматычна-камунікацыйнай зададзенасцю.	2	2				А 12, Д. 3	
3.	Лінгвістычнае вытлумачэнне тэксту. Сістэма пунктаў гледжання ў публіцыстычным тэксце. Тэматычнае поле. Прэсупазіцыя і тэкст. 2.1. Лінгвістычнае каменціраванне. Фонавыя веды. Гарызантальны і вертыкальны кантэксты. Семантычная пераарыентацыя слова ў яго развіцці. Экстралінгвістычнае каменціраванне. 2.2 Метады лінгвістычнага аналізу. 2.2.1. Семантыка-стылістычны метаад. Вызначэнне індыўдуальна-аўтарскіх асаблівасцей выкарыстання маўленчых сродкаў. Прыём «вольнага» аналізу. 2.2.2. Лінгвістычны эксперымент. 2.2.3. Супастаўляльна-стылістычны метаад. Палеаграфія і тэксталагія. Параўнанне аўтарскіх варыянтаў, рэдакцый тэксту. 2.3. Статыстычны прыём як дадатковы фактар у даследаваннях па лінгвістыцы тэксту.	2	2				А 13, 8, Д. 5	

4.	Асаблівасці лінгвістычнага аналізу публіцыстычных і літаратурна-крытычных твораў. Палеміка. Дасканаласць, лаканічнасць, выразнасць, ідэалагічная завостранасць. Эканомія маўленчых намаганняў (Бодуэн дэ Куртэнэ) – адметнасць публіцыстычнага тэксту. Чытанне «пад лінгвістычным мікраскопам» (Л. Шчэрба). Першаснае ўспрыманне зместу, развіццё ўспрымання зместу тэкстаў пры перачытванні. «Неінфарматыўнасць» інфармацыйных тэкстаў.	2	4		2		А 6, 12, Д. 2	
5.	Сістэмна-функцыянальнае вывучэнне арганізацыі тэксту на моўных узроўнях. Сінтагматычныя магчымасці і парадыгматычная здольнасць. Сінхранія і дыяхранія тэксту. 4.1. Фонастылістычная арганізацыя тэксту. Алітэрацыя, асананс, фанічны рытм, фанетызацыя слова, акцэнталагічныя варыянты, рытміка. 4.2. Слова ў публіцыстычным тэксце, спецыфіка функцыянавання. Кантэкстуальнае прызначэнне. Прырашчэнне сэнсу. Тропы як спосаб актуалізацыі. Тыпалагічныя асаблівасці тэксту паводле спосабаў намінацыі. “Чужое слова” ў тэксце. Выяўленчая роля фразеалогіі. 4.3. Экспрэсіўнае выкарыстанне марфалагічных катэгорый. Граматычная метафарызацыя.	8	4		2		А 3, 7, Д. 4	
6.	Кампазіцыйна-сінтаксічная будова тэксту і лінгвістычнае афармленне. Тыпы выкладання (апісанне, распавяданне, разважанне). Формы распавядання. Маўленчыя структуры. Карэфэрэнцыя. Абзац і мадальнасць тэксту. Звышфаразавае адзінства. Аўтарскі пункт гледжання і прыём яго выяўлення. Аўтар – апавядальнік – герой. Мантаж. Дэталізацыя.	2	4				А 5, 9, Д. 2, 4	

7.	Стыль і стылізацыя. Праблема вобраза і вобразнасці. Макра- і мікравобраз у літаратурным творы. Эстэтычная функцыя бязвобразнай інфармацыі. Пародыя. Прынцып гістарызму. Прынцып уліку ўзаемасувязі, узаемаабумоўленасці формы і зместу твора. Прынцып узроўневага падыходу да аналізу тэксту. Прынцып каардынацыі агульнага і асобнага (прыватнага). Прагматычная функцыя тэксту. Структурная характарыстыка. Тэорыі фактараў тэкстаўтварэння. Аб'ектыўныя фактары тэкстаўтварэння. Суб'ектыўны факт тэкстаўтварэння. Празаічная страфа як арганічны кампанент структуры тэксту. Нарматыўнае і ненарматыўнае ў тэксце. Тэматычнае поле і тэкст.	2	2					

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

1. Виноградов, В. В. О теории художественной речи. – М., 1971.
2. Винокур, Г. О. Об изучении языка литературных произведений // Избранные работы по русскому языку. – М., 1959.
3. Демидова, М. П., Моложай, Г. Н. Лингвистический анализ текста. – Минск, 1988.
4. Іўчанкаў, В. І. Аб сутнасці трапеічнага працэсу (лінгвастылістычны аспект) // Беларуская лінгвістыка, – 1993. – Вып. 41.
5. Іўчанкаў, В. І. З’ява персаніфікацыі ў творах У. Караткевіча // Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – Мінск, 1990. – № 4.
6. Іўчанкаў, В. І. Стылістычныя своеасаблівасці выкарыстання тропай у творах У. Караткевіча (параўнанне і метафара) // Беларуская лінгвістыка. – 1989. – Вып. 35.
7. Іўчанкаў, В. І. Увасабленне – структурны кампанент арганізацыі мастацкага тэксту ў творах У. Караткевіча // Беларуская мова. – Мінск. – 1989. – Вып. 17.
8. Культура мовы журналіста // Зборнік навуковых артыкулаў. – Мінск. – Вып. 1–6.
9. Лепешаў, І. Я. Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора. – Мінск, 1981.
10. Лінгвістычны аналіз тэксту. Матэрыялы семінара. – Мінск, 1975.
11. Малажай, Г. М. Лінгвістычны аналіз тэксту. – Мінск, 1982.
12. Цікоцкі, М. Я. Сугучнасць слоў жывых. – Мінск, 1981.
13. Язык, дискурс, личность. – Тверь, 1990.
14. Языковая деятельность в аспекте лингвистической прагматики. – М., 1984.
15. Якубинский, Л. П. Язык и его функционирование. – М., 1986.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ
ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ ПА ВЫВУЧАЕМАЙ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
НА _____ / _____ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД

№ п/п	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры

_____ (пратакол № _____ ад _____ 20 _____ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

_____ _____ В. І. Іўчанкаў
(ступень, званне) *(подпіс)* *(І.ІнБ.Прозвішча)*

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дырэктар
Інстытута журналістыкі

_____ _____ С. В. Дубовік
(ступень, званне) *(подпіс)* *(І.ІнБ.Прозвішча)*